

Η «Καζαμπλάνκα» (1942) ήταν η αγαπημένη ταινία του Κώστα Μοσχούδη. «Αυτό τα 24 χρόνια της σχέσης μας», λέει η Τασούλα Επτακοίλη, «ήμασταν λίγο αυτιστικοί. Ημασταν εμείς στη φωλιά μας. Επικοινωνούσαμε και με τους φίλους μας, αλλά ήμασταν αυτόρκεϊς ο ένας με τον άλλον».

«Έγραφα γιατί με ανακούφιζε...»

Η Τασούλα Επτακοίλη μιλάει για τη συντροφιά των λέξεων

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΑΛΕΝΑ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η Τασούλα Επτακοίλη, δημοσιογράφος στο περιοδικό «Κ» και σε άλλα έντυπα της κυριακάτικης «Καθημερινής» επί σειράν ετών, έχει αφηγηθεί πολλές και ενδιαφέρουσες ιστορίες ανθρώπων. Η ικανότητά της συνδέεται με τη γλυκύτητα και την ευαισθησία που προσεγγίζει τον ανθρώπινο ψυχισμό. Αυτήν τη φορά η ζωή της επιφύλαξε μια δυσάρεστη τροπή: πριν από περίπου ενάμιση χρόνο έχασε τον αγαπημένο της σύντροφο, τον επίσης δημοσιογράφο Κώστα Μοσχούδη, από καρκίνο. Κατά τη διάρκεια του βαρύτερου πένθους της, οι λέξεις αποδείχθηκαν συντροφιά για εκείνη. Κατέγραψε ημερολογιακά το αίσθημα της απώλειας και μας το παραδίδει. Οχι από ανάγκη να πονήσουμε για τον δικό της άνθρωπο, αλλά από μια ανάγκη να μιλήσει de profundis για αυτό που βασανίζει τον άνθρωπο σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της Γης. Για την αδικία του θανάτου και την ανάγκη της διαχείρισης όσων μένουν πίσω.

— Γράφετε πρώτη φορά ένα βιβλίο και μάλιστα αυτοβιογραφικό.

— Είναι λίγο περίεργο, γιατί 25 χρόνια σε αυτή τη δουλειά αφηγούμαι ιστορίες άλλων. Είναι η πρώτη φορά και βγάζω στο φως την ιστορία μου. Δεν ήταν πολύ εύκολο. Ξεκίνησα να γράφω μη έχοντας καθόλου στο μυαλό μου ότι τα κείμενα αυτά θα φτάσουν

σε άλλους. Έγραφα γιατί αισθανόμουν πάρα πολύ μεγάλη πίεση, έγραφα γιατί είχα μια ψευδαίσθηση επικοινωνίας με τον Κώστα και ήταν πολύ ανακουφιστική διαδικασία. Οχι παρηγορητική, γιατί αυτό με ρωτάνε όλοι. Εκείνο τον καιρό τίποτα δεν μπορούσε να με παρηγορήσει. Αλλά με ανακούφιζε. Γυρνούσα από τη δουλειά κουρασμένη ή έπειτα από ταξίδια σε αποστολές, έβρισκα έστω μισή ώρα και έγραφα. Όταν μαζεύτηκαν αρκετά, τα διάβασαν δυο-τρεις δικοί μου άνθρωποι και άρχισαν να μου λένε ότι αυτό μπορεί να αφορά και άλλους, όχι μόνο εμένα.

— Γράφετε στο βιβλίο ότι ο σύζυγός σας ήταν άνεργος τα τελευταία χρόνια, παρόλο που είχε περάσει από πολλά δημοσιογραφικά πόστα και διευθυντικές θέ-

σεις. Θα λέγατε ότι αδικήθηκε προς το τέλος;

— Πάρα πολλοί συνάδελφοι βίωσαν την ανεργία όλα αυτά τα χρόνια. Δεν θεωρώ ότι αδικήθηκε. Οι συνθήκες είναι πολύ άγριες και εκείνος ήταν από τα θύματα, εγώ για παράδειγμα δεν ήμουν. Δεν ήταν όμως μόνο αυτό, όταν αρρώστησε εξελίχθηκε πολύ γρήγορα ο καρκίνος. Και έγιναν τόσο γρήγορα όλα, που επί της ουσίας δεν έμαθε και ποτέ από τι ήταν άρρωστος. Εφυγε σαν μια αστραπή, σε έναν μήνα. Ήταν άγριο αυτό. Οπότε ο βαθμός δυσκολίας του μετά ήταν ακόμα πιο δύσκολος.

— Τι έφερε ο σύντροφός σας στη ζωή σας με τέτοιο καταλυτικό τρόπο;

— Ήταν κιμάρης. Αυτό ήθελε και εκείνος να λέω για εκείνον. Αυτό με γοήτευσε, η ωμή ειλικρίνεια του. Επειδή ήταν πολλά τα χρόνια της σχέσης, ήταν πολύ ισχυρή η αλληλεπίδρασή μας, ο ένας έπλεσε τον άλλον. Αυτά τα 24 χρόνια ήμασταν λίγο αυτιστικοί. Ημασταν εμείς στη φωλιά μας. Επικοινωνούσαμε και με τους φίλους μας, αλλά ήμασταν αυτόρκεϊς ο ένας με τον άλλον. Τώρα όμως αισθάνθηκα ότι με το βιβλίο ένας κύκλος πένθους έκλεισε. Αρχικά βήμα βήμα να απολαμβάνω μερικά πράγματα, όπως ένα φαγητό με φίλους, και δεν έχω πια την ενοχή για όλα αυτά. Στην αρχή είχα τεράστια ενοχή, τώρα πια έχω θλίψη για αυτά που δεν μπορεί να κάνει πια εκείνος.

“

Ερχεται μια στιγμή που ο άνθρωπός σου γίνεται φωτογραφία σε κορνίζα. Αλλά δεν θα άλλαζε τίποτα από το βάθος της σύνδεσης.

«Πιστεύω ότι δεν θα γιατρευτώ ποτέ»

— Δεν είχατε παιδιά. Και μετά τον θάνατό του το σκεφτήκατε.

— Ναι, δεν είχα εγώ τη δυνατότητα λόγω της αρρώστιας που είχα περάσει στα τριάντα μου να κάνω παιδιά και ο Κώστας αυτό το κενό το κάλυπτε. Τώρα που έφυγε, σκέφτηκα «και αν είχα, δεν θα ήταν καλύτερα». Είναι λογικό όμως να τα σκεφτείς αυτά. Τώρα, πιο ψυχραίμα, σκέφτομαι ότι ίσως είναι καλύτερα που δεν έχω. Αλλιώς αυτό είναι ένα ημερολόγιο, και είναι η αποτύπωση της στιγμής. Πολλά πράγματα έχουν αλλάξει έκτοτε.

— Τοποθετείστε ενάντια όμως στη θεραπευτική ιδιότητα του χρόνου. Γράφετε ότι ο χρόνος δεν γιατρεύει, και αν γιατρεύει, δεν θέλετε να γιατρευτείτε.

— Με εκνευρίζει αυτή η φράση. Πιστεύω ότι για την απώλεια του Κώστα δεν θα γιατρευτώ ποτέ. Δεν θα τη ζω όμως με τον ίδιο πόνο του πρώτου καιρού. Αλλά δεν θέλω να γιατρευτώ γιατί δεν θέλω να ξεχάσω. Αν σημαίνει η γιατρεία ότι θα τον ξεχάσω. Απλώς πλέον η θύμησή του είναι πιο γλυκιά, δεν έχει τόσο πόνο.

— Ζούμε σε εποχές όπου οι άνθρωποι φοβούνται να δεθούν για να μην πληγωθούν. Και το δικό σας βιβλίο θα μπορούσε να διαβαστεί και σαν μια ωδή στη συν-

Η Τασούλα Επτακοίλη, συγγραφέας του προσωπικού χρονικού «Το άλλο μου ολόκληρο» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη.

“

Δεν θέλω να γιατρευτώ γιατί δεν θέλω να ξεχάσω. Αν σημαίνει η γιατρεία ότι θα τον ξεχάσω. Απλώς πλέον η θύμησή του είναι πιο γλυκιά, δεν έχει τόσο πόνο.

δεση, στη βαθιά σχέση, στην αφοσίωση.

— Ο φόβος της απώλειας μπορεί να με επηρεάσει από εδώ και πέρα, είναι ανθρώπινο να το σκεφτώ, γιατί πόνεσα πολύ. Ερχεται μια στιγμή που ο άνθρωπός σου γίνεται φωτογραφία σε κορνίζα. Αλλά δεν θα άλλαζε τίποτα από το βάθος της σύνδεσης. Η σχέση μου όμως με τον Κώστα δουλεύτηκε πολύ. Δεν ήμασταν σε ροζ συννεφάκι. Είχαμε τις συγκρούσεις μας, αλλά δουλέψαμε πολύ προς μια κοινή κατεύθυνση. Και μετά τον θάνατό του νιώθω ότι είμαι πολύ Κώστας μέσα μου.

— Να μιλήσουμε λίγο για την καύση.

— Το ήξερα ότι ήθελε να καεί. Στο νοσοκομείο το είχε υποψιαστεί και μου το υπενθύμιζε. Έχεις χάσει τον άνθρωπό σου, είσαι έτοιμη να καταρρεύσεις και πρέπει να ξεντευτείς, να μην έχεις ανθρώπους δίπλα σου γιατί η χώρα σου δεν επιτρέπει την καύση. Τώρα που το έζησα, το προτιμώ. Είχε δικίο ο Κώστας. Δεν ξέρω γιατί είναι τόσο δύσκολο να το κάνουμε στη χώρα μας. Είναι άγριο και αυτό, αλλά έχει μια μεγαλύτερη ανακούφιση σε σχέση με τα μνήματα και τις εκταφές.

«Το άλλο μου ολόκληρο», Τασούλα Επτακοίλη, Πρόλογος Π. Μπουκόλας, εκδ. Πατάκη, σελ. 192